

dr hab. n. med. Maria Radziwoń - Zaleska

Katedra i Klinika Psychiatryczna

Warszawski Uniwersytet Medyczny

00 – 665 Warszawa

ul. Nowowiejska 27

Recenzja rozprawy doktorskiej magister Joanny Zięba

pt: Negatywne doświadczenia z okresu dzieciństwa a poczucie stresu i poziom agresywności u mężczyzn przebywających w warunkach izolacji więziennej

Prezentowana dysertacja, jest poświęcona problematyce występowania negatywnych doświadczeń z dzieciństwa oraz ich związku z poziomem agresji i stresu, u mężczyzn pozbawionych wolności. Znajomość opisywanego przez Doktorantką zagadnienia, istotnego dla zdrowia publicznego, w konsekwencji może wpłynąć na profilaktykę oraz na sprawniejszy przebieg procesu resocjalizacji osadzonych.

Praca zawarta jest na 117 stronach. Składa się z 11 rozdziałów (Wstęp, Cel pracy, Metoda, Wyniki Badań, Dyskusja, Wnioski, Piśmiennictwo). Pracę uzupełniają Streszczenie w języku polskim i angielskim, Spis rycin, tabel, skrótów i wykresów zawartych w tekście oraz Aneks zawierający Użyte Narzędzia Diagnostyczne.

Układ pracy jest typowy i bardzo przejrzysty.

W wstępie, stanowiącym wprowadzenie do dalszej części rozprawy, Autorka, opierając się na niezbyt obszernym, dostępnym piśmiennictwie omawia dotychczas opublikowane prace dotyczące omawianego

WPLYNĘŁO
Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu
Data 22/08/19
L.dz.

zagadnienia. Słusznie zauważa, że badań poświęconych więźniom jest mało, przeprowadzone przez Doktorantkę badanie może przybliżyć problematykę opisywanej grupy. Ze względu na nieliczne prace dotyczące omawianego tematu, przegląd piśmiennictwa, zawarty w recenzowanej dysertacji stanowi doskonały materiał do przedstawienia w odrębnej publikacji, z wysokim współczynnikiem oddziaływania.

Celem niniejszej pracy jest analiza występowania związku pomiędzy uogólnionym poziomem stresu i poziomem odczuwanego stresu oraz poziomem agresywności u mężczyzn, przebywających w warunkach izolacji więziennej, a ich negatywnymi doświadczeniami z dzieciństwa.

Cel uzupełniono następującą hipotezą badawczą:

Negatywne doświadczenia okresu dzieciństwa mają związek z poziomem stresu i odczuwanym stresem oraz poziomem agresywności u mężczyzn, którzy przebywają w warunkach izolacji więziennej.

Oraz hipotezami szczegółowymi:

- Typy negatywnych doświadczeń przeżytych w okresie dzieciństwa mają związek z poziomem stresu i odczuwanym stresem u mężczyzn przebywających w warunkach izolacji więziennej.
- Typy negatywnych doświadczeń przeżytych w okresie dzieciństwa mają związek z poziomem agresywności, u mężczyzn przebywających w warunkach izolacji więziennej.
- Im więcej typów negatywnych doświadczeń przeżytych w okresie dzieciństwa, tym wyższy poziom stresu i odczuwany stres u mężczyzn, przebywających w warunkach izolacji więziennej.
- Im więcej typów negatywnych doświadczeń przeżytych w okresie dzieciństwa, tym wyższy poziom agresywności u mężczyzn, przebywających w warunkach izolacji więziennej.

Badanie zostało przeprowadzone w Areszcie Śledczym w Kielcach. Badaniami objęta została grupa 310 mężczyzn pomiędzy 25 a 55 rokiem życia, przebywających w oddziałach dla osadzonych AŚ. W opisie materiału Doktorantka zaznacza, że badani zostali do badania włączeni w sposób losowy - jednak do ostatecznej analizy weszły wyniki 140 mężczyzn. Wyniknęło to między innymi z faktu, iż uzyskane odpowiedzi w poszczególnych kwestionariuszach wykluczonych 170 osób były niekompletne - udzielano odpowiedzi nielogicznych czy też pomijano niektóre pytania. Uważam, że Doktorantka podjęła się bardzo trudnego zadania – badania grupy nie homogennej i słabo współpracującej – proponowałabym w planowanych publikacjach dotyczących tego tematu poszerzyć grupę o wszystkich przebadanych osadzonych z uwzględnieniem tych opisywanych trudności.

Kryteria włączenia do grupy badanej stanowiły:

- wiek między 25 a 55 rokiem życia,
- popełnienie czynu karalnego,
- wystąpienie, w okresie dzieciństwa, negatywnego doświadczenia,
- wyrażenie zgody na udział w badaniu.

Kryteria włączenia do grupy kontrolnej stanowiły:

- wiek między 25 a 55 rokiem życia,
- popełnienie czynu karalnego,
- brak wystąpienia, w okresie dzieciństwa, negatywnego doświadczenia,
- wyrażenie zgody na udział w badaniu.

Z badania wyłączone: osoby uzależnione od substancji psychoaktywnych, z zdiagnozowaną chorobą psychiczną, organicznym uszkodzeniem OUN oraz z przebyciem w ciągu ostatniego miesiąca trudnym doświadczeniem życiowym.

Przeprowadzone badanie było jednoetapowe. Respondentów poproszono o wypełnienie Międzynarodowego Kwestionariusza Negatywnych

Doświadczeń Dzieciństwa - ACE-IQ oraz Ankiety własnej Autorki badań, służącej zgromadzeniu danych demograficznych badanych osób.

Międzynarodowy Kwestionariusz Negatywnych Doświadczeń Dzieciństwa (ACE-IQ) uwzględnia następujące typy negatywnych doświadczeń: przemoc fizyczną i emocjonalną, nadużycie seksualne, nadużywanie alkoholu i/lub narkotyków przez domownika, inkarcerację domownika, przewlekłą depresję, chorobę psychiczną lub samobójstwo domownika, bycie świadkiem przemocy w rodzinie i w środowisku, separację, rozwód lub śmierć rodzica, zaniedbanie emocjonalne i fizyczne, bulling w szkole oraz narażenie na zbiorową przemoc. Jak wynika z powyższego, kategorie te uwzględniają typy doświadczeń wskazywane przy definiowaniu samego pojęcia negatywnego doświadczenia dzieciństwa.

Na tej podstawie, na etapie analizy wyników, dokonywany był podział na grupę badaną i kontrolną (te osoby, które miały w linii życia dany typ negatywnego doświadczenia i te, które go nie miały).

W dalszej części badania wszyscy badani, wypełnili taką samą baterię testów, stanowiła ją: Skala Odczuwanego Stresu - PSS-10, Kwestionariusz Poczucia Stresu – KPS oraz Kwestionariusz Agresji Bussa-Perry'ego - BPAQ.

Udział w badaniach był dobrowolny, połączony z zapewnieniem anonimowości, zgodnie z Ustawą o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 133 poz. 883). Poprzedzone było uzyskaniem zgody badanego na udział w nim, a każda z biorących osób była informowana o jego celowości oraz o możliwości wycofania się z niego na każdym etapie badania.

W opisywanej przez Doktorantkę metodyce badań zwraca uwagę doskonały opis zastosowanych narzędzi badawczych, upoważniający

Autorkę do ich zastosowania oraz świadczący o dużej znajomości prezentowanego tematu.

W recenzowanej pracy zastosowano bardzo rozbudowaną analizę statystyczną z wykorzystaniem pakietu SPSS wersji 25, której opis potwierdza doskonałą znajomość metod statystycznych i ich zastosowania. Wykonano statystykę opisową, test *t* Studenta dla prób niezależnych, analizę korelacji Pearsona oraz analizy regresji liniowej z wieloma predyktorami.

Uzyskane wyniki Doktorantka zaprezentowała w sposób jasny i czytelny, przy pomocy 23 tabel i 28 rycin. W całej pracy zwraca uwagę niezwykle staranność opracowania graficznego pracy – tabele i ryciny są bardzo przejrzyste z pięknie dobranymi kolorami.

Z uzyskanych wyników Autorka wyciągnęła następujące wnioski:

1. Istnieje dodatnia korelacja między negatywnymi doświadczeniami z okresu dzieciństwa a uogólnionym poziomem stresu i poziomem odczuwanego stresu u mężczyzn pozbawionych wolności.
2. Istnieje dodatnia zależność między wystąpieniem w okresie dzieciństwa negatywnego zdarzenia a poziomem agresywności u mężczyzn przebywających w warunkach izolacji więziennej.
3. Im więcej typów negatywnych doświadczeń w okresie dzieciństwa tym wyższy uogólniony poziom stresu i poziom odczuwanego stresu.
4. Mężczyźni pozbawieni wolności, którzy doświadczyli większej liczby negatywnych doświadczeń w okresie dzieciństwa charakteryzowali się wyższym poziomem agresywności od tych, którzy tych doświadczeń mieli mniej.
5. Doświadczenie w okresie dzieciństwa zaniedbania emocjonalnego jest dobrym predyktorem wystąpienia w dorosłym życiu wyższego poziomu stresu i agresywności.

6. Podjęcie oddziaływań ukierunkowanych na zdiagnozowanie negatywnych doświadczeń z okresu dzieciństwa przyczynić się może do wdrożenia oddziaływań, które poprawią funkcjonowanie osób przebywających w warunkach izolacji więziennej w zakresie radzenia sobie ze stresem oraz kontroli agresji.

7. Zasadnym jest podejmowanie dalszych badań w zakresie diagnozowania negatywnych doświadczeń z okresu dzieciństwa, które dadzą podstawę do opracowania specjalistycznych programów terapeutycznych, a tym samym wpłyną na poprawę funkcjonowania osób osadzonych, zarówno w zakresie zdrowia psychicznego, jak i fizycznego.

Uzyskane wyniki Doktorantka omawia w bardzo obszernej, 16-stronnicowej Dyskusji, opierając się na doskonałej znajomości aktualnego piśmiennictwa.

Piśmiennictwo zawiera 145 pozycji, głównie zagranicznych, z powodu braku znaczącej ilości publikacji w języku polskim, jest zebrane i przedstawione prawidłowo, z bardzo niewielką ilością błędów interpunkcyjnych.

Reasumując: przedstawioną do oceny rozprawę uważam za przykład ambitnych, nowoczesnych badań dotyczących problematyki wpływu negatywnych doświadczeń dzieciństwa na funkcjonowanie w dorosłym życiu.

Przeprowadzone analizy uzyskanych danych wskazują, że istnieje dodatnia korelacja między występowaniem negatywnych doświadczeń w okresie dzieciństwa, a poziomem stresu i odczuwanym stresem oraz poziomem agresywności u mężczyzn przebywających w warunkach izolacji więziennej. Wydaje się, że interesującą kontynuacją pracy mogłaby być obserwacja dotycząca również kobiet.

W końcowej ocenie stwierdzam, iż praca doktorska mgr Joanny Zięba pt: „Negatywne doświadczenia z okresu dzieciństwa a poczucie stresu i poziom agresywności u mężczyzn przebywających w warunkach izolacji więziennej” jest przykładem rozwiązania oryginalnego zagadnienia naukowego i w pełni odpowiada warunkom określonym w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach i tytułach naukowych oraz stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65/2003) oraz art. 251 Ustawy z dnia 27 lipca 2005r.

Wnoszę do Rady Wydziału Lekarskiego i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach wniosek o dopuszczenie mgr Joanny Zięba do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Równocześnie, biorąc pod uwagę oryginalność oraz wartość poznawczą przedstawionej rozprawy uważam, że w pełni kwalifikuje się do publikacji w międzynarodowym, renomowanym czasopiśmie naukowym, wnoszę o **WYRÓŻNIENIE** recenzowanej pracy.

dr hab. n med. Maria Radziwoń-Zaleska

3734993 | Dr hab. n. med.
MARIA RADZIWOŃ-ZALESKA
specjalista psychiatra
Radziwoń-Zaleska
- Kabele

Warszawa, 17 sierpnia 2019 r.